

Ansvarig
Rektor för förskolan

Upprättad den
2023-02-14

Upprättad av
Jämställdhetsgruppen

Reviderad den
2026-06-25

Jämställdhetsplan för Granviks förskola, 2026-2027

Syfte med jämställdhetsplanen

Arbetet med jämställdhet regleras i förskolans styrdokument, skollag (2010:800) och Läroplan för förskolan, Lpfö18, rev. 2025. På Granviks förskola vill vi ge barnen möjligheter i stället för begränsningar och skapa en likvärdig förskola där alla barn ges samma förutsättningar. Jämställdhetsplanen är ett sätt att medvetengöra och aktivt arbeta med jämställdhetsfrågor.

Vad jämställdhet är

Jämställdhet innebär att alla ges samma förutsättningar oavsett könstillhörighet. Det är en del av de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingarna. Det betyder att alla ska få samma möjlighet att forma sina egna liv och samhället utan normer som styr och påverkar. Vi lever i ett samhälle med starka normer för hur kvinnor, män, flickor och pojkar förväntas vara, vilket begränsar individer. Förskolans roll är att vara normkritisk och utmana traditionella könsroller.

Hur Granviks förskola arbetar med jämställdhet

Vårt språkbruk

För att undvika att värdera barnens yttre uppmärksammar vi inte deras utseende eller klädsel. Det är en klassisk genusfälla då det ofta är flickor som får beröm för sitt utseende. Om barnen kommer och vill visa vad de har på sig bemöter vi dem i stället med att säga att vi är glada att se dem eller frågar om kläderna är bekväma. Vi kallar inte på barnen med "Kom nu killar", "Kom nu tjejer" eller något annat som gör att vi befäster deras könstillhörighet. Som regel har vi inga renodlade pojk/flickgrupper och vi vet inte hur det uppfattas av barnen om vi skulle kalla på dem genom att säga "Kom nu killar... och Elsa". Vi riskerar då att befästa traditionella könsroller som att pojkar och flickor ska leka var för sig.

Genusfällor

Genusfällor är de sociala- och kulturella stereotyper, normer och förväntningar som finns i samhället. Dessa genusfällor begränsar, formar och bedömer individer och



baseras på vad som anses manligt och kvinnligt. Att de benämns som fällor är för att om vi inte reflekterar eller tänker aktivt kan vi råka förstärka könsstereotypa mönster utan att det är vårt syfte. Att arbeta utifrån barns intresse gör det lätt att hamna i genusfällor, det vill säga att man förstärker könsstereotypa beteenden, t.ex. att pojkar gillar fotboll och att flickor vill rita. I vår undervisning behöver vi utmana barnen att vidga sina erfarenhetsområden. Naturligtvis finns inga förbud mot att pojkar spelar fotboll eller att flickor ritar, utan det handlar om att vi aktivt ska säkerställa att alla barn får ta del av allt oavsett könstillhörighet.

Taltid

Vi säkerställer att alla barn får utrymme för samtalstid och annan uppmärksamhet. Vi ska inte hamna i fällan där ett fåtal barn dominerar samtalsutrymmet. Exempelvis kan varje pedagog vid lunchen se till att alla barn blir sedda och hörda, eller när barnen är indelade i sina undervisningsgrupper ha metoder för att alla barn får chans att komma till tals. Taltid innebär också att vi är medvetna om hur vi pratar till barnen. Man kan med fördel ta hjälp av en kollega att kartlägga hur man pratar till barnen. Är det något barn som får väldigt många tillsägelser? Är det något barn som inte säger något alls? Får vissa barn öppna frågor och andra ja- och nej-frågor? Säkerställ att det inte görs systematiska skillnader.

Ordval och representation

Vi undviker könsladdade ord som exempelvis "gubbar", ett bättre ord är "figurer". Vi säkerställer att både pojkar och flickor, han/hon/hen representeras när vi sjunger, läser sagor, visar bilder eller på andra sätt representerar människor och djur. Vi använder vårt uppmärkta barnboksbibliotek för att säkerställa att det inte är en pojke eller flicka i huvudrollen varje gång vi läser, eller så byter vi namn på karaktärerna så att de får en annan könstillhörighet. Vi ser till att olika familjekonstellationer får utrymme i både läsning och annan representation. Därtill ser vi över pussel, målarbilder, barnens böcker etc., så att inte något kön blir överrepresenterat eller förstärker stereotypa könsroller. Reflektera över de böcker du väljer att använda i din undervisning, finns det saker som stärker könstereotypiskt beteende och hur kan du i så fall utmana detta?

Könsneutralt

Det är inte alltid eftersträvänsvärt att ha allting könsneutralt. Det är lätt att gå i genusfällan och tolka det "pojkgiga" som något som är tillgängligt för alla, men det rosa och glittriga som något könsbundet. Vi behöver därför arbeta medvetet och tänka efter innan vi kallar något för könsneutralt. Exempelvis är inte utemiljön könsneutral om flickorna uppmanas att inte smutsa ner sina ljusa overaller. Skapande aktiviteter



är inte könsneutrala om pojkarna sällan ritar och klipper på sin fritid och därför inte har samma erfarenhet. Fotbollen är inte könsneutral om den tas över av pojkar som tränar på fritiden. Läs- och skrivutvecklingen är inte könsneutral om det är flickor som får öppna frågor och blir lästa för hemma. Boken är inte könsneutral om mamman allen matar barnen och 12 av 14 karaktärer har traditionellt manliga attribut.

Det vi vill göra är att aktivt utmana stereotypa könsmonster för att möjliggöra och öppna upp världen för barnen. Vi vill undvika att barnen matas med de traditionella könsmonster som världen redan är full av och som begränsar dem i deras val.

Förväntningar

Forskning visar att vuxna i förskolan har olika förväntningar på pojkar och flickor, där flickor tidigare förväntas klara saker själva. Det är viktigt att vi rannsakar oss själva och hjälps åt i arbetslaget för att inte trilla i genusfällan och kräva mer av flickor än pojkar eller ställa öppna frågor till flickor medan pojkar får ja- och nej-frågor.

Material

Många leksaker för barn är kodade. De är rosa, blå eller har ett innehåll som riktar åt det ena eller andra könet. Här kommer några exempel på hur vi strävar efter att upprätta en jämställd lekmiljö:

- Vi blandar leksakerna. Bygg- och konstruktionsleksaker kan med fördel finnas tillsammans med figurer.
Ur ett jämställdhetsperspektiv är det inte alltid en fördel att sortera olika sorters lego eller playmobil var för sig.
- Materialet finns tillgängligt så barnen själva kan välja vad de vill leka med.
- Vi introducerar materialet för alla barn så att de förstår att materialet är till för alla.
- Vi uppmuntrar barnen att prova olika material och leksaker. Exempelvis genom lek-kort, lekgrupper eller annan styrd lek.
- Vi erbjuder olika sorters utklädningskläder och uppmuntrar alla att prova allt.
- När vi köper in nytt material har vi alltid jämställdhetsglasögonen på. Om vi funderar över att köpa figurer där majoriteten är män och kvinnorna i minoritet så ska vi välja något annat. Om leksakerna förstärker traditionella könsmonster bör vi välja något annat.
- Vi använder återbruksmaterial eller icke kodat material.
- Vi har lekgrupper där pedagogerna bestämmer lek och leker tillsammans med barnen så att alla får prova på material och leksaker de inte brukar använda.



Undervisning

Vi rekommenderar att alla läser igenom lathunden/hela jämställdhetsplanen innan planeringen påbörjas. Att tänka aktivt på jämställdhet när undervisningen planeras minskar risken att vi missar jämställdhetsperspektivet och i stället cementerar stereotypa könsroller. I vår planerings- och dokumentationsmall, som fylls i både vid planering av nya aktiviteter samt vid utvärdering på halvårsbasis, finns därför följande rubrik med: *"Metoder/utförande – Vilka metoder ska vi använda för att nå våra mål? Tänk på att utgå från ett jämställdhets- och diskrimineringsperspektiv när du planerar din undervisning. Alla barn ska vara inkluderade utifrån behov och förutsättningar"*.

Vad våra styrdokument säger om jämställdhet

Skollagen 1 kap – Inledande bestämmelser

Utformningen av utbildningen

5 § "Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet."

Läroplan för förskolan, Lpfö 18, rev. 2025

Förskolans värdegrund och uppdrag

Var och en som verkar inom förskolan ska främja aktning för människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, samt solidaritet mellan människor. Inget barn ska i förskolan bli utsatt för diskriminering på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder, hos barnet eller någon som barnet har anknytning till, eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas (s. 5).

Förskolan ska aktivt och medvetet främja alla barns lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Förskolan har ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar barnens utveckling, val och lärande. Hur förskolan organiserar utbildningen, hur barnen blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på barnen bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan ska därför organisera utbildningen så att barnen möts, leker och lär tillsammans, samt prövar och utvecklar sina förmågor och intressen, med samma möjligheter och på lika villkor, oberoende av könstillhörighet (s. 6).

Miljön i förskolan ska erbjuda alla barn varierade aktiviteter i olika sammanhang. Många valmöjligheter ger ökade förutsättningar för barnen att bredda sina lekmönster och val av aktiviteter. Det är viktigt att alla som arbetar i förskolan bidrar till att barnen oavsett könstillhörighet ges förutsättningar för utvidgade upplevelser och uppfattningar om sina möjligheter. Förskolans miljö ska inspirera och utmana barnen att bredda sina förmågor och intressen utan att begränsas av könsstereotypa uppfattningar (s. 7).

Mål och riktlinjer

Förskollärare ska ansvara för att aktivt inkludera ett jämställdhetsperspektiv så att alla barn får likvärdiga möjligheter till utvidgade perspektiv och val oavsett könstillhörighet och utveckla normer och förhållningssätt för arbetet och samvaron i barngruppen (s. 13).

Arbetslaget ska medvetet och aktivt arbeta med jämställdhet (s. 13).

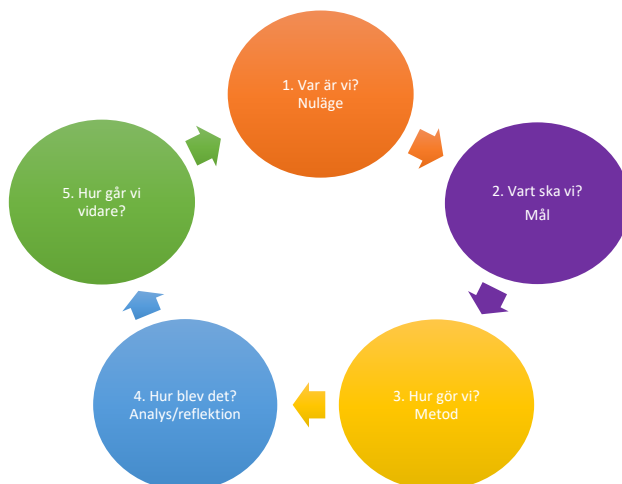
Barns delaktighet och inflytande

Arbetslaget ska säkerställa att alla barn får lika stort inflytande över och utrymme i utbildningen oavsett könstillhörighet och förbereda barnen för delaktighet och ansvar och för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle (s. 17).

Rektorns ansvar

Rektorn ansvarar för att inkludera arbetet med jämställdhet i det systematiska kvalitetsarbetet (s. 22).

Utvärdering och reflektion utifrån föregående jämställdhetsplan





Nuläge – Var är vi?

Juni 2026:

Efter att ha läst personalens utvärderingar/halvårsanalyser från läsåret 2025/2026 kan vi konstatera att betydligt fler nu skriver om jämställdhetsperspektivet på deras undervisning. Något som sannolikt beror på att vi inför läsåret 2025/2026 förtydligat avsnittet "*Metoder/utförande*" i vår planerings- och dokumentationsmall så att pedagogerna ska utgå från ett jämställdhets- och diskrimineringsperspektiv när de planerar sin undervisning. Längst ner i mallen har vi även infört rubriken "*Analys av jämställdhets- och diskrimineringsperspektivet*". Några skriver om jämställdhet under metoder/ utförande, men många lämnar fortfarande den rubriken tom. Ett fåtal pedagoger har inte skrivit något alls under analysdelen, medan de flesta gjort det. Många skriver att de använder sig av ett könsneutralt material, såsom en bok, lek, leksak, rum eller annat. Talutrymme och att få delta på lika villkor är också något många lyfter att de jobbat aktivt med.

Vi har fått stadsbidrag för inköp av litteratur även detta år och haft fokus på facklitteratur. Föregående läsår köpte vi in mycket skönlitteratur och prosa.

Mål – Vart ska vi?

Vårt övergripande mål är att vi ska fortsätta arbeta för att Granviks förskola ska följa rådande riktlinjer och arbeta aktivt med jämställdhetsfrågor. Jämställdhetsarbetet ska vara systematiskt och ständigt pågående.

Metod – Hur gör vi?

All personal ska känna till innehållet i jämställdhetsplanen och följa de riktlinjer som skrivs i denna. Rektor uppmuntrar och påminner om att fylla i delarna om jämställdhet i vår planerings- och dokumentationsmall samt att analysera hur jämställdhetsarbetet gått.

Utbildning av pedagogerna är fortfarande det centrala i vårt jämställdhetsarbete. Om pedagogerna inte känner till varför vi ska arbeta med jämställdhet eller hur vi ska göra det så kommer det inte bli någon bestående förändring. Därför ska jämställdhetsgruppen sträva efter att:

- Identifiera utvecklingsområden genom att ta del av pedagogernas planeringar och utvärderingar/halvårsanalyser.
- Maila ut relevanta artiklar för att inspirera och utbilda pedagogerna inom jämställdhetsarbete.
- Finnas tillgängliga för frågor och funderingar från övriga pedagoger.



Analys/reflektion – Hur blev det under läsåret 2025/2026?

Vi är positivt överraskade över hur många som skrivit om jämställdhet i sin planering- och dokumentationsmall. Det är en tydlig förbättring från föregående år. Jämställdhetsarbetet är en pågående process och vi är långt ifrån färdiga, det är framförallt planeringsmallen vi ser att de många behöver bli bättre på att fylla i.

Vi ser att flertalet pedagoger fokuserat på samma saker, vilket visar att det vi sagt på föreläsningar/utbildningar har befasts. Vi ser att korrekta begrepp används och att fokus och förståelse för vad jämställdhet är verkar ha utvecklats. Det är fortfarande några pedagoger som inte fyller i analysdelen alls. Varför framgår inte.

Vi ser att de flesta inte planerar för sitt jämställdhetsarbete, utan analyserar bara arbetet i efterhand. Under metoder/utförande i planerings- och dokumentationsmallen nämns av de flesta pedagoger inte jämställdhetsarbetet, så här har vi identifierat ett utvecklingsområde.

Vi ser att det ibland kan vara svårt att särskilja jämställdhetsperspektivet från likabehandlingsperspektivet.

Under året har vi haft en inspirationsföreläsning och genomgång av jämställdhetsplanen med all personal. Vi har också uppdaterat planen så den ska bli mer lättarbetad och sammanfattat faktadelen i en lathund för att göra planen mer tillgänglig som arbetsmaterial/inspiration inför pedagogernas planeringar.

Efter inspirationsföreläsningen i januari kan vi se att betydligt fler har skrivit och beskrivit jämställdhetsarbetet utförligare i sin utvärdering/halvårsanalys jämfört med föregående läsår.

Analys av utvärderingar/halvårsanalyser

Det vi kan se är att de flesta pedagogers fokus legat på taltid i gruppen, men det har inte gjorts någon djupare analys på vad det innebär ur ett jämställdhetsperspektiv att arbeta med taltid. Det kunde ha reflekterats över om vi använt öppna frågor, ja- och nej-frågor, hur det har säkerställts att alla får lika mycket taltid, om alla fått samma typ av frågor och hur det fungerar i undervisningen i praktiken.

Begreppet "könsneutralt" används ofta i planerings- och dokumentationsmallarna. Lekar, böcker, leksaker, lärmiljöer och aktiviteter beskrivs som könsneutrala lite slentrianmässigt. Vi i jämställdhetsgruppen vill utveckla detta och utmana kollegorna att reflektera djupare kring detta och inte nöja sig med att skriva att "jag har använt könsneutrala böcker/saker". Varför är den könsneutral? Är den verkligen det? För vem är den det?

Några skriver att de arbetat med ett jämställt lärande genom att låta barnen ta egna beslut. Barns inflytande är inte alltid förenligt med jämställdhet. Att ta tillvara barnens intressen är något vi ska göra, men vi måste också tänka aktivt och samtidigt förebygga



stereotypa könsmönster. Därför behöver vi reflektera mer över detta i vår undervisning för att inte hamna i genusfällorna.

Ibland blir undervisningsgrupperna könshomogena, vilket är ett ypperligt tillfälle att ta in aktiviteter/saker som vanligtvis väljs av det andra könet. Vårt mål är inte att vara könsneutrala, utan att främja jämställdhet genom att ge allt till alla, genom att visa mångfald och att vi inte ska begränsa oss eller våra intressen i stereotypa roller. Denna tanke bör vi utveckla mer och få in i vår lathund.

Några pedagoger reflekterar över språkbruk och visar att de aktivt jobbar med jämställdhet genom att byta namn på roller i lekar, ifrågasätta när barnen kallar allt och alla för Han, att introducera begreppet Hen osv. Detta ser jämställdhetsgruppen som väldigt positivt.

Hur går vi vidare?

Säkerställa att alla pedagoger läser jämställdhetsplanen efter revidering och signerar hos rektor när det gjorts. Betona vikten av att ha "jämställdhetsglasögonen" på redan i planeringsstadiet av undervisningen.

Boka in möten för jämställdhetsgruppen för att hitta inspirerande material att dela med sig av till övriga pedagoger.

Lägga till en ny punkt i lathunden om begreppet *könsneutralt*, vad det innebär, vad vi eftersträvar och hur vi kan reflektera kring det. Även en punkt om begreppet *Allt till alla* samt ett nytt stycke om genusfällor och vad det är.

Även uppdatera lathunden med frågor som pedagogerna kan ställa till sig själva som hjälp i sin analys av jämställdhetsarbetet.

Jämställdhetsgruppen går igenom den uppdaterade jämställdhetsplanen med kollegorna på en studiedag under höstterminen. Vi betonar att det är viktigt att särskilja jämställdhetsperspektivet från likabehandlingsperspektivet. Vi svarar gärna på frågor kring detta.

Jämställdhetsgruppen, Granviks förskola

Höllviken, juni 2026